

Cauza T-62/08

ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni SpA împotriva Comisiei Europene

„Ajutoare de stat — Compensare a unei exproprieri pentru cauză de utilitate publică — Prelungire a aplicării unui tarif preferențial pentru furnizarea de energie electrică — Decizie prin care ajutorul este declarat incompatibil cu piața comună și prin care se dispune recuperarea sa — Noțiunea de avantaj — Principiul protecției încrederii legitime — Punere în aplicare a ajutorului”

Hotărârea Tribunalului (Camera a cincea) din 1 iulie 2010 . . . . . II - 3236

Sumarul hotărârii

1. *Ajutoare acordate de state — Noțiune — Despăgubire acordată pentru compensarea exproprierii de active — Excludere*
[art. 87 alin. (1) CE]
2. *Ajutoare acordate de state — Examinarea de către Comisie — Procedură administrativă — Obligația Comisiei de a solicita părților în cauză să își prezinte observațiile — Dreptul beneficiarului ajutorului de a fi asociat la procedura administrativă într-o măsură adecvată — Limite*
[art. 88 alin. (2) CE]

3. *Dreptul Uniunii — Principii — Dreptul la apărare — Aplicare în privința procedurilor administrative inițiate de Comisie — Examinarea proiectelor de ajutoare — Conținut*
[art. 88 alin. (2) CE]
4. *Ajutoare acordate de state — Proiecte de ajutoare — Notificare către Comisie — Întinderea obligației — Necesitatea de a notifica măsurile de ajutor în stadiul de proiecte*
[art. 88 alin. (3) CE; Regulamentul nr. 659/1999 al Consiliului, art. 2 și 3]
5. *Ajutoare acordate de state — Decizie a Comisiei prin care se constată ilegalitatea unui ajutor și prin care se dispune recuperarea acestuia — Ajutor care nu a fost încă plătit*
[art. 88 alin. (3) CE; Regulamentul nr. 659/1999 al Consiliului, art. 14 alin. (1)]
6. *Ajutoare acordate de state — Recuperarea unui ajutor ilegal — Ajutor acordat cu încălcarea normelor de procedură prevăzute la articolul 88 CE — Încredere legitimă eventuală a beneficiarilor — Protecție — Condiții și limite*
[art. 88 CE; Regulamentul nr. 659/1999 al Consiliului, art. 14 alin. (1)]
7. *Ajutoare acordate de state — Decizie a Comisiei de a nu ridica obiecții cu privire la o măsură națională — Încredere legitimă a beneficiarului în ceea ce privește legalitatea unei prelungiri a măsurii menționate — Inexistență*
[art. 88 CE; Regulamentul nr. 659/1999 al Consiliului, art. 14 alin. (1)]

1. Reprezintă avantaje în sensul articolului 87 alineatul (1) CE intervențiile care, sub diverse forme, diminuează sarcinile care în mod normal grevează asupra bugetului unei întreprinderi și care, astfel, se înrudesc cu o subvenție, cum ar fi, printre altele, furnizarea de bunuri sau de servicii în condiții preferențiale. În schimb, daunele interese pe care autoritățile naționale ar fi, eventual, obligate să le plătească unor particulari pentru repararea

prejudiciului pe care acestea li l-ar fi produs au o natură juridică fundamental diferită și nu constituie, prin urmare, ajutoare în sensul articolelor 87 CE și 88 CE.

În schimb, trebuie calificată drept ajutor de stat o măsură reprezentată de

prelungirea unei măsuri care acorda în favoarea unei întreprinderi un tarif preferențial aplicabil pentru furnizarea de energie electrică, în temeiul unei despăgubiri pentru o expropriere în contextul naționalizării sectorului energiei electrice, atunci când tariful preferențial a fost acordat cu titlu de despăgubire pentru o perioadă bine determinată, fără posibilitatea de prelungire. Pe de altă parte, o măsură care nu este decât una dintre condițiile tarifare favorabile a căror prelungire are ca obiect să „permită dezvoltarea și restructurarea producției întreprinderilor vizate” nu poate fi considerată continuarea legală a despăgubirii de care întreprinderea a beneficiat în urma naționalizării.

(a se vedea punctele 57, 60, 63, 72, 74, 99 și 101)

2. Procedura de control al ajutoarelor de stat este, ținând cont de economia sa generală, o procedură inițiată față de statul membru responsabil, în raport cu obligațiile comunitare, de acordarea ajutorului. În cadrul acestei proceduri, persoanele interesate, altele decât statul membru responsabil de acordarea ajutorului, nu pot pretinde, așadar, ele însele o dezbateră contradictorie cu Comisia precum cea existentă în beneficiul acestui stat. Acestea au, prin urmare, în esență, un rol de sursă de informare pentru Comisie. În această privință, nicio dispoziție din procedura de control al ajutoarelor de stat nu rezervă un rol special, dintre

părțile interesate, beneficiarului ajutorului. Pe de altă parte, procedura de control al ajutoarelor de stat nu este o procedură deschisă „împotriva” beneficiarului ajutoarelor, ceea ce ar presupune că acesta din urmă ar putea să se prevaleze de drepturi atât de extinse precum dreptul la apărare în sine. Astfel, deciziile adoptate de Comisie în domeniul ajutoarelor de stat au ca singuri și unici destinatari statele membre vizate.

Principiile generale de drept, precum cel al dreptului de a fi ascultat sau cel al bunei administrări, nu pot permite instanței comunitare să extindă drepturile procedurale conferite de tratat și de dreptul derivat persoanelor interesate în cadrul procedurilor de control al ajutoarelor de stat. Faptul că un reclamant are calitate procesuală activă împotriva deciziei atacate nu o permite într-o mai mare măsură.

Astfel, nu reiese din nicio prevedere referitoare la ajutoarele de stat și nici din jurisprudență obligația Comisiei de a asculta beneficiarul resurselor de stat cu privire la aprecierea juridică a acesteia asupra măsurii în cauză sau obligația de a informa statul membru vizat – și *a fortiori* beneficiarul ajutorului – cu privire

la poziția sa înainte de a adopta decizia, din moment ce persoanele interesate și statul membru au fost puse în întârziere să își prezinte observațiile.

(a se vedea punctele 161-163 și 166-168)

3. În domeniul controlului ajutoarelor de stat, principiul respectării dreptului la apărare impune ca statului membru în cauză să i se acorde posibilitatea să își prezinte în mod util punctul de vedere cu privire la observațiile prezentate de terții interesați, potrivit articolului 88 alineatul (2) CE, și pe care Comisia își bazează decizia și, în măsura în care statul membru nu a avut posibilitatea să comenteze astfel de observații, Comisia nu le poate reține în decizia sa împotriva acestui stat. Cu toate acestea, pentru ca o astfel de încălcare a dreptului la apărare să determine o anulare, trebuie ca, în lipsa acestei neregularități, procedura să fi putut conduce la un rezultat diferit.

(a se vedea punctul 189)

4. În ceea ce privește ajutoarele noi pe care statele membre ar avea intenția să

le instituie, este stabilită o procedură de control prealabil fără de care niciun ajutor nu poate fi considerat legal instituit. Astfel, potrivit articolului 88 alineatul (3) CE și articolelor 2 și 3 din Regulamentul nr. 659/1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 88 CE, orice proiect de instituire sau de modificare a unui ajutor trebuie notificat Comisiei și nu poate fi pus în aplicare decât după autorizarea acestuia de către Comisie, în mod implicit sau explicit.

Statele membre trebuie astfel să respecte două obligații indisociabile, și anume cea de notificare prealabilă a proiectelor de ajutoare și cea de amânare a punerii în aplicare a acestor proiecte până când Comisia se pronunță asupra compatibilității măsurii cu piața comună.

Un ajutor poate fi considerat acordat chiar în cazul în care cuantumul său nu a fost încă plătit beneficiarului.

Pe de altă parte, măsurile de ajutor trebuie notificate Comisiei atunci când se află încă în stadiul de proiecte, și anume înainte de a fi puse în aplicare și atunci când pot fi încă modificate în funcție de eventuale observații ale Comisiei. Astfel, trebuie asigurată Comisiei ocazia de a exercita, în timp util și în interes general,

controlul asupra oricărui proiect de instituire sau de modificare a unor ajutoare și de a efectua astfel o examinare preventivă. Ar fi contrar logicii sistemului de control prealabil al ajutoarelor de stat să se considere că ar putea fi constatată de către Comisie o încălcare a articolului 88 alineatul (3) CE numai după ce a verificat că fiecare beneficiar profită efectiv de avantajele conferite de măsura în cauză.

deciziei finale. În orice ipoteză, nu se poate reproșa Comisiei că, pentru a asigura o mai mare securitate juridică, a enunțat în mod clar consecințele concrete ale deciziei sale.

(a se vedea punctele 228-230 și 234-236)

5. Modul de redactare a articolului 14 din Regulamentul nr. 659/1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 88 CE, potrivit căruia, atunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului, exprimă caracterul sistematic al recuperării.

Astfel, faptul că un ajutor nu a fost încă plătit beneficiarului nu poate afecta validitatea deciziei Comisiei, ci numai modalitățile de recuperare a ajutorului. Recuperarea ajutorului trebuie să aibă loc, în principiu, potrivit dispozițiilor relevante din dreptul național, totuși sub rezerva ca aceste dispoziții să fie aplicate astfel încât să nu facă practic imposibilă recuperarea impusă de dreptul comunitar, și contenciosul referitor la această aplicare este numai de competența instanței naționale.

Atunci când Comisia este informată în cursul procedurii administrative că ajutoarele contestate nu au fost încă plătite beneficiarilor nu este garantat că astfel de plăți nu fuseseră efectuate ulterior, în special între momentul în care a avut loc această informare și cel al notificării

Obligația unui stat membru de a calcula cuantumul precis al ajutoarelor care trebuie recuperate, în special atunci când acest calcul depinde de informații pe care nu le-a comunicat Comisiei, se înscrie în cadrul mai larg al obligației de cooperare loială care leagă reciproc Comisia și statele membre în punerea în aplicare a normelor tratatului în materia ajutoarelor de stat. Nu se poate reproșa Comisiei că nu ar fi ținut seama de eventualele elemente de fapt sau de drept care i-ar fi

putut fi prezentate în cursul procedurii administrative, însă nu i-au fost prezentate, întrucât Comisia nu are obligația de a examina din oficiu și prin extrapolare care sunt elementele ce i-ar fi putut fi prezentate.

(a se vedea punctele 239, 241, 250 și 251)

6. Având în vedere caracterul imperativ al controlului ajutoarelor de stat realizat de Comisie în temeiul articolului 88 CE, întreprinderile care beneficiază de un ajutor nu pot avea, în principiu, încredere legitimă în legalitatea ajutorului decât dacă acesta a fost acordat cu respectarea procedurii prevăzute la articolul menționat. Astfel, ar trebui ca un operator economic diligent să fie, în mod normal, în măsură să se asigure că această procedură a fost respectată. În special, atunci când un ajutor este pus în aplicare fără notificarea prealabilă a Comisiei, astfel încât este ilegal potrivit articolului 88 alineatul (3) CE, beneficiarul ajutorului nu poate avea, în acel moment, o încredere legitimă în legalitatea acordării acestuia.

Cu toate acestea, beneficiarii unui ajutor ilegal au posibilitatea de a invoca circumstanțe excepționale, care au putut

determina în mod legitim încrederea lor în caracterul legal al acestui ajutor, pentru a se opune rambursării sale.

Pe de altă parte, adoptarea Regulamentului nr. 659/1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 88 CE a creat o situație nouă în privința recuperării ajutoarelor incompatibile, din care trebuie deduse toate consecințele juridice. Articolul 14 alineatul (1) din regulamentul menționat confirmă caracterul sistematic al recuperării (prima teză), prevăzând o excepție (a doua teză) atunci când recuperarea contravine unui principiu general al dreptului Uniunii. Prin urmare, există o prevedere de drept derivat de care Comisia trebuie să țină cont la adoptarea deciziilor sale și care poate să o conducă la renunțarea, dacă este cazul, de a solicita recuperarea ajutoarelor incompatibile. Este incontestabil că încălcarea unei astfel de prevederi poate fi invocată în susținerea anulării părții din decizie care impune restituirea.

(a se vedea punctele 269-271, 275 și 276)

7. Simplul fapt că această calificare drept ajutor de stat a unei măsuri apare îndoielnică beneficiarului ei este, evident, insuficient pentru a justifica vreo încredere legitimă din partea sa în legalitatea

ajutorului sau în faptul că măsura în litigiu nu constituie un ajutor de stat.

sau cu privire la faptul că acest tarif preferențial nu ar constitui un ajutor.

În aceste condiții, decizia Comisiei de a nu ridica obiecții împotriva unei măsuri care constă în acordarea unui tarif preferențial pentru furnizarea de energie electrică nu poate da naștere unei încrederi legitime cu privire la legalitatea prelungirii ulterioare a măsurii menționate

(a se vedea punctele 283, 284 și 288)